

SOLTSZENTIMREI TELEPÜLÉSI ÉRTÉKTÁR

1. A nemzeti érték megnevezése
Csonka – torony árpádkori templomrom

2. A nemzeti érték szakterületi besorolása
Kulturális örökség

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye
Soltszentimre – Blaschkovich, 0201/2 hrsz

4. A helyi értéktárba vétel sorszáma, ideje: 1/2015/2015.11.03.

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Műemlék. A Csonka torony – árpádkori templomrom, István király birtokán helyezkedett el. A templomrom pontos építési idejét nem ismerjük.

Tengerszint feletti magassága 95,45m Bf.

A honfoglalás korában e terület lakott volt. Lakói ugyan kevesen voltak és valószínűleg nomád pásztorkodással foglalkoztak.

A templomhelyén a római korban contra castrum, azaz őrtorony állhatott, hiszen a Római Birodalom a Duna vonaláig nyúlt és őrtornyokkal képezték ki a védvonalat. A templom mellett húzódó csatorna helyén valamikor zombékos, mocsár terült el.

István király rendeletében, melyben meghatározta, hogy "Minden 10 falu építsen egy kőtemplomot", kimondta azt is, hogy a helyben található építőanyag túl a már ott lévő rommaradványokat is fel kellett használni a templom építéséhez. Mindezt bizonyítja, hogy a templom falában ma is megtalálhatóak a római korból származó téglák. A környéken végzett ásások során is találtak római kori cserépmaradványokat. Így a templom alapjainak építési idejét a XI - XIII.sz-ra tehetjük, az évtizedek alatt történt átalakítások a felépítményen is látszanak. Így a gótikus jellegű hajó felőli ablak a XIV.sz. építésére jellemző. Ez időben őrtoronyként is használhatták. Pámer Nóra 1961-ben végzett ásásai során a templom építési idejét a XIV.sz-ra teszi.¹

A vaskos falak, a lőrészerű ablakok azonban korábbi építésre utalnak, a nyolcszög 3 oldalán záródó (poligonális) szentélykiképzés pedig már a XIV.sz. előtt is fellelhető volt. Sem támpillére, sem faltagozódásra utaló nyomok nincsenek. A templom vakolva volt, ennek egy része ma is megvan. 1930-ban még találtak egy 1522-ben kelt bevésést a vakolatban.

A templom tájolása K - Ny irányú, egyhajós templom, kapuzata dél felé nyílt. Faragott köveket, díszített zárókövet nem találtak a feltárások során. Egyetlen faragott kő került

¹ Cumania 1990.12.sz.218.oldal

beépítésre a templom szentélyének külső falán, ami biztosan nem ott volt eredetileg, ám a helyi monda szerint addig fog állni a templom míg az ott van. Reméljük tovább is!

A torony a hajóval egyidőben épülhetett, támpillére nincs. A templom méretei: a hajó 12,9m hosszú, 6,3m széles, a szentély 4,8m széles, a torony 2,8 x 2,6m széles, magassága 10,6m és 4 szintes volt. Anyaga zömmel réti mészkő (darázskő), de találunk benne római kori téglát, és egyéb vulkáni eredetű köveket is (andezit, andezittufa), melyek nem helybéli építőanyagok. A köveket habarccsal kötötték össze, melybe égetett meszet apróra zúzva oltottak bele.²

A templomrom műemléki védelemmel rendelkezik. Egyetlen ennyire épen maradt romtemplom az Árpádkorból, mely az Alföldön található. Sokan látogatják, zarándoklatokat is szerveznek ide Szent Imre herceg halálának napja körüli időszakban. Ekkor látható egy fényjelenség, a torony ablakon át ilyenkor süt be a nap a szentélybe.

² 1931.06.19-én kelt jelentés a Kalocsai Érseki Hivatalnak, Kalocsa Érseki Levéltár

